

Stanovisko Řepářského institutu k moření cukrové řepy pro osev 2021

Osivo cukrové řepy bylo v Evropě až do osevu 2018 namořeno přípravky ze skupiny neonikotinoidů, které řepu chránily před škůdci po dobu 8 – 10 týdnů od zasetí. Od osevu 2019 jsou tyto přípravky v Evropě zakázány kvůli obavám z poškození opylujícího hmyzu, zejména včel. U nekvetoucí cukrové řepy nebylo ovšem toto poškození nikdy prokázáno. Zákaz NN byl prosazen přesto, že nebyla a dosud není adekvátní alternativa za toto ochranné opatření. Proto řada států včetně Česka v roce 2019 a 2020 požádala o udělení výjimky ze zákazu. V zemích, kde byl zákaz uplatněn (Francie, Německo, Nizozemí ...) už na jaře 2019 došlo k významným škodám při vzházení a ranném růstu řepy. Na jaře 2020 tyto problémy dále eskalovaly, zejména došlo k velmi časnému a masivnímu napadení mšičí broskvoňovou, přenášející virové žloutenky. V současné době např. Francie eviduje příznaky virových žloutenek ve všech pěstitelských oblastech a experti odhadují pokles produkce cukru o 600 – 800 000 t. Organizace pěstitelů proto naléhají na státní autority s požadavkem na revizi zákazu NN. V Česku je letošní stav cukrovek velmi nadějný mj. i proto že právě díky osivu namořenému NN se podařilo silný jarní tlak škůdců eliminovat.

Řepářský institut zkoumá potenciální dopady zákazu NN v českých podmínkách. Jednak spolu s osivářskými firmami hledá vhodné alternativní moření osiva, pro případ slabšího moření zkouší následnou ochranu operativními postřiky porostů insekticidními přípravky a v polních podmínkách modeluje dopad zákazu NN na praktické porosty. Výsledky těchto prací lze stručně shrnout takto:

1. Moření osiva bez NN. Zatím jedinou schůdnou alternativou se jeví zvýšení dávky účinné látky tefluthrin z dosavadních 8 na 10 – 12 g/výsevní jednotku. Toto moření zajistí minimalizaci škod při vzházení řepy, neochrání však řepu před škůdci na nadzemních částech mladých rostlin. Výsledky zkoušení z let 2019 a 2020 to potvrzují:

Moření	Vzešlost % (11 pokusů 2019 a 2020)	Škůdci na nadzemních částech rostlin, 11 pokusů 2019 a 2020 – index poškození*		
		Dřepčik řepný	Maločlenec čárkovitý	Drátovci
Kontrola nemořeno	70,5	0,52	0,38	0,04
Dosavadní moření (NN)	77,0	0,08	0,02	0,01
Bez NN, zvýšená dávka tefluthrinu	78,5	0,26	0,09	0,00

*) index poškození: Vyjadřuje míru poškození škůdцем v mezích 0 = všechny rostliny zdravé, 1 = všechny rostliny mírně poškozené, 2 = všechny rostliny silně poškozené

Při moření bez NN se zvýšenou dávkou tefluthrinu nebude pravděpodobně ohrožena vzháživost rostlin a tedy hustota porostů. Vzešlé rostliny však budou ve zvýšené míře napadány škůdci, bude zpomalen jejich vývoj a v extrémních případech budou rostliny po vzejití v důsledku poškození odumírat. **Například na lokalitě Slovec bylo na jaře 2020 při moření bez NN a zvýšené dávce tefluthrinu 90% rostlin poškozeno požerky dřepčíků (index poškození 0,88) a velká část do té míry, že odumíraly. Stav tohoto porostu je na snímcích v další části dokumentu.** Dojde tedy k velikému nárůstu rizikovosti v zakládání porostů.

V tabulce výše není obsažena ztráta kontroly mšic. Mšice maková a mšice broskvoňová nalétávají na řepu zpravidla od poloviny května, NN ji v této době ještě chrání, samotný

tefluthrin však nikoliv. V květnu 2020 byl na pokusných lokalitách Řepařského institutu nálet mšic pozorován již 10.5., na některých lokalitách byly při slabším moření bez NN napadeny prakticky všechny rostliny:

Lokalita	Počet mšic (<i>Aphis fabae</i>) na 1 rostlině			
	10.5.	13.5.	19.5.	24.5.
Straškov (Roudnice nad Labem)	0,94	0,65	0,22	0,04
Bezno (Mladá Boleslav)	5,45	7,36	8,15	6,29
Vyšehořovice (Čelákovice)	4,88	5,33	6,31	14,57

Tak by to mohlo v příštím roce vypadat i na praktických porostech. Mšice přenášejí virové žloutenky, které mohou při takto rané infekci snížit výnos o 40 – 50 %. To je případ letošní Francie, Belgie a jižního Německa.

- Operativní ochrana insekticidními postřiky. Jak vyplývá z výše uvedených pozorování, při slabším moření bude nutné chránit řepu opakovanými operativními insekticidními postřiky. Tato ochrana bude znamenat veliké zvýšení spotřeby insekticidních přípravků, její účinnost je však zpravidla nízká. Je ji nutno provést v době enormní pracovní špičky na farmách, v některých případech (dřepčík řepný) v průběhu 2 – 3 dnů. Některé přípravky přitom ztrácejí účinnost resp. škůdci jsou vůči nim rezistentní (pyrethroidy). Byla proto podána žádost na rozšíření registrace do řepy u přípravků registrovaných u jiných plodin (řepka) a v pokusech Řepařského institutu vykazujících dobrou účinnost na škůdce cukrovky (Movento 100 SC, Mospilan 20 SP). Tato žádost byla zamítnuta s odkazem na absenci evropských údajů u reziduí těchto přípravků. Stejnou žádost ovšem kladně vyřídily autority v Belgii, Anglii, Nizozemí, v Německu), když v zájmu řepařů akceptovaly údaje z USA.
- Modelování efektu moření cukrovky bez NN. Na jaře 2020 zasel Řepařský institut pro pokusné účely větší plochy osivem bez NN. Na těchto plochách bylo možno dobře dokumentovat jaká rizika pro řepářství bude tato změna představovat. Na obrázku jsou dobře vidět výpadky rostlin způsobené dřepčíkem řepným:

Z nadhledu je pak riziko, které bude postihovat porosty s osivem bez NN naprosto zřejmé:

Na základě našich poznatků a na základě zkušeností z evropských zemí, které uvedly do praxe zákaz moření cukrové řepy neonicotinoidy doporučujeme:

- Požádat o výjimku ze zákazu i pro osev 2021. Vést jednání o této výjimce tak, aby firmy dodávající osivo měly včas informace pro jeho přípravu v odpovídající kvalitě
- Připojit se k iniciativám zemědělců (Francie) požadujících revizi zákazu NN u cukrové řepy
- Připravit se na situaci po uplatnění zákazu NN rozšířením registrací insekticidních přípravků pro operativní postřiky a posílením aktivit v prognóze a signalizaci výskytu škůdců

Semčice, 4.08.2020

Ing. Jaromír Chochola CSc., Ing. Klára Pavlů PhD, Řepařský institut, Semčice

